

Curtea Supremă de Justiție
DECIZIE

28 februarie 2018

mun. Chișinău

Colegiul penal al Curții Supreme de Justiție
în componență:

Președinte Nicolae Gordilă,
Judecători Iurie Diaconu, Elena Covalenco,

a examinat, în camera de consiliu, fără citarea părților, admisibilitatea în principiu a recursului ordinar, împotriva sentinței Judecătoriei Călărași din 17 noiembrie 2015 și deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 05 septembrie 2017, declarat de inculpatul

*Românu Ion XXXXX, născut la
XX XXXXXX XXXX, originar și locuitor al s. XXXXX,
r-nul XXXXX, cetățean al R. Moldova, fără antecedente
penale.*

*Termenul de examinare,
instanța de fond: 19.06.2015 – 17.11.2015,
instanța de apel: 19.06.2017 – 05.09.2017,
instanța de recurs: 23.01.2018 – 28.02.2018.*

Asupra recursului menționat, Colegiul penal,

CONSTATĂ:

1. Prin sentința Judecătoriei Călărași din 17 noiembrie 2015, cauza fiind judecată conform prescripțiilor din art. 364¹ Cod de procedură penală, Românu Ion a fost condamnat în baza art. 201¹ alin. (1) Cod penal la 1 an închisoare și în baza art. 27, 145 alin. (1) Cod penal la 6 ani și 8 luni închisoare.

Conform art. 84 alin. (1) Cod penal, pentru concurs de infracțiuni, prin cumulul parțial al pedepselor aplicate, i-a fost stabilită pedeapsă definitivă de 6 ani și 10 luni închisoare, cu executare în penitenciar de tip închis, începând din 17 noiembrie 2015, cu includerea termenului de aflare în arest preventiv din 07 iunie 2015 până la 17 noiembrie 2015.

2. Instanța de fond a constatat că începând cu anul 1991, inculpatul Românu I., fiind în relații de căsătorie cu Românu E. și locuind împreună în aceeași casă din s. XXXXX, r-nul XXXXX, într-o perioadă de timp mai îndelungată între ei au apărut conflicte din motivul consumului abuziv de alcool de către soț. În rezultatul conflictelor apărute, inculpatul sistematic aplica forța fizică și psihică asupra soției sale, manifestată prin lovituri peste suprafața corpului, inclusiv cu obiecte ascuțite, înjurături și umiliri față de membrii familiei sale, demonstrând un comportament inadecvat în relația cu familia sa. Astfel, în anul 2013 acesta a lovit-o pe soția sa cu un topor în regiunea capului, amenințând-o cu moartea, iar în anul 2014 a înjunghiat-o cu un cuțit în spate și la o mână.

La 07 iunie 2015, în jurul orelor 19.30, inculpatul fiind sub influența alcoolului, a inițiat un conflict cu soția sa, apoi a lovit-o cu un ciocan în cap, doborând-o la pământ, ulterior a luat un cuțit de pe masă și apucând-o de păr, i-a ridicat capul și i-a aplicat două tăieturi în regiunea gâtului, cauzându-i leziuni corporale.

Tot el, la 07 iunie 2015, orele 19.30, fiind în stare de ebrietate alcoolică, aflându-se în locuința sa din s. XXXXX, r-nul XXXXX, având intenția bine determinată de a se răfui cu soția sa Românu E. pe motiv că a fost condamnat pentru faptele infracționale săvârșite asupra ei și pentru faptul că aceasta refuza să-i dea bani pentru țigări și băuturi alcoolice, amenințând-o că o va omorî, a ieșit din casă, a luat un ciocan de afară și, în scurt timp, întorcându-se în casă, intenționat a lovit-o în regiunea capului. În rezultat, partea vătămată a căzut jos, fiind în imposibilitate de a se apăra. Apoi, inculpatul a luat un cuțit de pe masă și apucând-o de păr, amenințând-o în continuare cu omorul, i-a cauzat o plagă în partea stângă a gâtului. Partea vătămată nu a reușit să se apere, deoarece inculpatul, ținând-o de păr, cu o intensitate mai mare, i-a întors capul și i-a mai provocat o plagă, tăind-o în partea dreaptă a gâtului, acțiuni pe care victima le-a perceput ca reale și inevitabile. Partea vătămată, fiind la pământ și sângerând, și-a pierdut cunoștința, iar inculpatul având convingerea că și-a dus intenția criminală până la capăt a lăsat-o la podea și a ieșit din casă, motiv din care el nu și-a dus acțiunile până la capăt din cauze independente de voința sa, crezând că victima va deceda, nefiind salvată de nimeni.

Instanța a reținut că inculpatul a solicitat examinarea cauzei în baza probelor administrate în faza de urmărire penală, indicând că recunoaște săvârșirea faptelor indicate în rechizitoriu.

Totodată, potrivit raportului de expertiză medico-legală nr. 282 din 16.06.2015, la Românu E. s-au depistat plăgi în regiunea gâtului, care au fost produse cu un obiect ascuțit, excoriație pe cap, comoție cerebrală, echimoze și excoriații pe membrele superioare, produse prin acțiunea cu un obiect dur contondent, posibil în timpul indicat și se califică ca vătămări corporale ușoare, cu dereglarea sănătății de scurtă durată. Adâncimea plăgilor este de 0,5 cm. și sunt în relativă apropiere de arterele carotide și venele jugulare. La fel, au fost depistate mai multe cicatrici mai vechi.

Instanța a considerat ca fiind demonstrată pe deplin vinovăția inculpatului și i-a încadrat acțiunile în baza art. 201¹ alin. (1) Cod penal, ca violența în familie, adică acțiunea intenționată, manifestată fizic sau verbal, comisă de un membru al familiei asupra unui alt membru al familiei, care a provocat suferință fizică și psihică și în baza art. 27, 145 alin. (1) Cod penal, ca tentativa de omor a unei persoane.

La stabilirea pedepsei, instanța a ținut cont de prevederile art. 61, 75 Cod penal, că inculpatul a săvârșit o infracțiune ușoară și una deosebit de gravă, se caracterizează negativ, anterior a comis acte de violență în privința soției sale, fiind condamnat pentru infracțiuni similare, s-a căit sincer și și-a asumat responsabilitatea pentru cele comise, în calitate de circumstanță atenuantă fiind reținută recunoașterea vinei, iar ca circumstanță agravantă – săvârșirea infracțiunii în stare de ebrietate, concluzionând că reeducarea și corectarea acestuia este posibilă doar prin izolare de societate.

Totodată, fiind stabilit că antecedentele penale pentru săvârșirea infracțiunii prevăzută de art. 151 alin. (2) Cod penal sunt stinse, nu va fi reținută în calitate de circumstanță agravantă - săvârșirea infracțiunii de către o persoană care anterior a fost condamnată pentru infracțiune similară.

3. La 12 mai 2017, inculpatul a declarat apel, solicitând repunerea în termen a apelului, casarea parțială a sentinței și pronunțarea unei noi hotărâri prin care să-i fie aplicată o pedeapsă mai blândă.

Apelantul a indicat că în condițiile în care a încheiat acord de recunoaștere a vinovăției, instanța de fond nu era în drept să-i aplice o pedeapsă atât de aspră.

Totodată, acțiunile sale au fost eronat calificate ca tentativă de omor, nefiind administrate probe concludente în acest sens.

Mai mult, instanța de fond a aplicat prevederile art. 364¹ alin. (8) Cod de procedură penală doar la stabilirea pedepsei pe art. 201¹ alin. (1) Cod penal, aceste prevederi urmând a fi aplicate și în privința infracțiunii prevăzute la art. 27, 145 alin. (1) Cod penal.

4. Potrivit deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 05 septembrie 2017, apelul a fost respins ca depus peste termen.

Instanța de apel a reținut că conform prevederilor art. 402 Cod de procedură penală, termenul de declarare a apelului este de 15 zile de la data pronunțării sentinței integrale, dacă legea nu prevede altfel.

Potrivit art. 415 alin. (1) lit. a) Cod de procedură penală, instanța de apel, judecând cauza în ordine de apel, respinge apelul, menținând hotărârea atacată dacă apelul a fost depus peste termen, cu excepția cazurilor prevăzute la art. 402.

Potrivit art. 230 alin. (2) Cod de procedură penală, în cazul în care pentru exercitarea unui drept procesual este prevăzut un anumit termen, nerespectarea acestuia impune pierderea dreptului procesual și nulitatea actului efectuat peste termen. Această prevedere legală are caracter de garanție egală pentru părțile din proces, fiind impusă obligația îndeplinirii în termen a actelor procedurale, sub sancțiunea decăderii din acest drept procesual.

Termenul legal de declarare a apelului este prevăzut prin art. 402 Cod de procedură penală, astfel că titularul poate să promoveze această cale ordinară de atac numai în interiorul intervalului de timp stabilit de lege.

Sanctiunea decăderii din motivul expirării termenului de apel, nu intervine automat, ci trebuie constatat de instanță. Legea prevede repunerea în termen a apelului - un mijloc procesual prin care poate fi eliminat principiul tardivității exercitării apelului, în cazul în care titularul apelului invocă motive întemeiate privind întârzierea declarării apelului împotriva sentinței.

În conformitate cu art. 403 Cod de procedură penală, apelul declarat după expirarea termenului prevăzut de lege este considerat ca fiind făcut în termen dacă instanța de apel constată că întârzierea a fost determinată de motive întemeiate, iar apelul a fost declarat în cel mult 15 zile de la începerea executării pedepsei sau încasării despăgubirilor materiale.

Astfel, sentința integrală a fost pronunțată la 17 noiembrie 2015, iar inculpatul a depus apel la 12 mai 2017, peste termenul de atac prevăzut de lege, peste aproximativ 2 ani, fapt ce exclude repunerea apelului în termen nefiind întrunite condițiile prevăzute la art. 403 Cod de procedură penală.

Or, copia sentinței motivate, cu explicarea modului și termenului de atac, a fost înmănată inculpatului și avocatului contra semnătură la 17 noiembrie 2015, iar la 08 decembrie 2015 sentința a fost pusă în executare.

Inculpatul nu a invocat careva probe din care ar rezulta că întârzierea declarării apelului este motivată sau că a fost în imposibilitate de a declara apel în termenul legal, indicând doar că a primit sentința târziu, aceste argumente fiind irelevante or, potrivit recipisei, acesta a primit copia sentinței integrale la 17 noiembrie 2015.

Totodată, afirmațiile inculpatului că a primit copia sentinței târziu și că nu înțelege limba și grafia latină, nu pot servi drept temei de repunere în termen a apelului, cererea de apel fiind scrisă în limba română.

În același timp, prin întârziere motivată se înțelege, de regulă, un caz fortuit, un caz de forță majoră, etc., astfel că situația invocată de apelant să reprezinte, în mod efectiv, un motiv temeinic de împiedicare a declarării apelului în termenul legal.

Prin urmare, întârzierea termenului de declarare a apelului nu a fost determinată de motive întemeiate, fiind depus după expirarea termenului de 15 zile după punerea în executare a sentinței, nefiind stabilit vreun temei pentru repunerea în termen a apelului pentru a fi judecat în fond, ce determină respingerea apelului ca fiind depus peste termen.

Mai mult, repunerea apelului în termen, în lipsa temeiurilor legale, ar echivala cu avantajarea unei părți în defavoarea alteia, prin extinderea termenului legal de prescripție și revizuire a hotărârilor judecătorești, iar conform constatărilor CtEDO (*hotărârea Ghirea versus Republica Moldova*) urmează a fi interpretat ca încălcare a principiilor securității juridice și a egalității armelor, ce duce la violarea art. 6 din CEDO - dreptul la un proces echitabil, care urmează a fi respectat cu referință la partea acuzării și a apărării.

La fel, instanța de apel nu se va expune și nu va analiza argumentele invocate de inculpat în apel și probele cercetate or, în cazul în care apelul este tardiv, judecata nu mai are loc, instanța de apel nefiind sesizată în conformitate cu legislația.

5. Inculpatul a declarat recurs ordinar, în care solicită casarea acestei decizii și dispunerea rejudecării cauzei în instanța de fond, în alt complet de judecată.

Recurentul a invocat că instanța de apel nu s-a pronunțat asupra tuturor motivelor invocate în apel, nefiind motivată respingerea cererii de repunere în termen a apelului declarat. Or, motivul omiterii termenului de declarare a apelului îl constituie faptul că sentința i-a fost înmănată cu întârziere.

6. Examinând admisibilitatea în principiu a recursului ordinar pe baza materialului din dosarul cauzei și motivelor invocate, Colegiul penal concluzionează că acesta urmează a fi declarat inadmisibil din următoarele considerente.

În primul rând, potrivit art. 427 alin. (1) Cod de procedură penală, hotărârile instanței de apel pot fi supuse recursului pentru a repara erorile de drept comise de instanțele de fond și de apel, dar doar în temeiurile prevăzute de lege.

Conform art. 424 alin. (2) Cod de procedură penală, instanța de recurs, se pronunță doar în limitele temeiurilor invocate în recurs. Potrivit art. 429 alin. (1) Cod de procedură penală, recursul trebuie să fie motivat. În corespundere cu art. 430 alin. (5) Cod de procedură penală, cererea de recurs trebuie să conțină indicarea temeiurilor prevăzute în art. 427 și argumentarea ilegalității hotărârii atacate în acest sens.

Însă, în recursul declarat, în pofida prevederilor enunțate, nu este indicat nici un temei din cele nominalizate în art. 427 alin. (1) Cod de procedură penală, fiind omisă totalmente specificarea unor concrete erori de drept și argumentarea ilegalității deciziei contestate în acest sens (*pct. 5. din decizie*).

Circumstanțele enunțate denotă că recursul nu întrunește condițiile de conținut, iar instanța de recurs nu este competentă să completeze din oficiu recursul ordinar al inculpatului cu circumstanțe în fapt și în drept, care l-ar justifica.

Or, conform prevederilor art. 24 alin. (2) Cod de procedură penală, instanța judecătorească nu este organ de urmărire penală, nu se manifestă în favoarea acuzării sau a apărării și nu exprimă alte interese decât interesele

În al doilea rând, potrivit art. 427 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală, hotărârile instanței de apel pot fi supuse recursului pentru a repara erorile de drept comise de această instanță, inclusiv și în temeiul când hotărârea atacată nu cuprinde motivele pe care se întemeiază soluția.

Instanța de recurs verifică dacă s-a aplicat corect legea la faptele reținute prin hotărârea atacată și dacă aceste fapte au fost constatate cu respectarea dispozițiilor de drept formal și material.

Sub acest aspect și în raport cu circumstanțele invocate în recursul ordinar declarat, în care nici nu sunt indicate concrete erori de drept și clar definite (*pct. 5. din decizie*), se reține că potrivit circumstanțelor reproduse în pct. **4.** din prezenta

decizie, instanța de apel legal și întemeiat a constatat și apreciat circumstanțele de fapt și de drept privind tardivitatea apelului declarat de inculpat, în strictă conformitate cu dispozițiile legii.

Astfel, potrivit art. 402 alin. (1) Cod de procedură penală, termenul de apel este de 15 zile de la data pronunțării sentinței integrale. În corespundere cu art. 230 alin. (2) Cod de procedură penală, în cazul în care pentru exercitarea unui drept procesual este prevăzut un anumit termen, nerespectarea acestuia impune pierderea dreptului procesual și nulitatea actului efectuat peste termen. În conformitate cu art. 231 alin. (3) Cod de procedură penală la calcularea termenelor pe zile nu se ia în calcul ziua de la care începe să curgă termenul, nici ziua în care acesta se împlinește.

De la data pronunțării hotărârii începe a curge termenul de exercitare a căii de atac (*Recomandarea Curții Supreme de Justiție, nr. 37, cu privire la pronunțarea hotărârilor judecătorești în procesul penal*).

Potrivit art. 403 alin. (1) Cod de procedură penală, apelul declarat după expirarea termenului prevăzut de lege este considerat ca fiind făcut în termen dacă instanța de apel constată că întârzierea a fost determinată de motive întemeiate, iar apelul a fost declarat în cel mult 15 zile de la începerea executării pedepsei sau încasării despăgubirilor materiale.

În această consecutivitate se atestă că, potrivit procesului-verbal din 14 aprilie 2016, sentința integrală a fost pronunțată la 17 noiembrie 2015 în prezența inculpatului și avocatului Anastasia Melega, iar inculpatul a primit copia de pe sentința motivată la aceeași dată, semnând și o recipisă în acest sens (*f.d. 170, 174*).

Astfel, termenul de declarare a apelului a expirat la sfârșitul zilei de 03 decembrie 2015.

Totodată, potrivit ștampilei de pe plic, apelul inculpatului a fost depus la oficiul poștal pe 10 mai 2017 și înregistrat la Curtea de Apel Chișinău la 12 mai 2017, adică peste termenul prevăzut de lege și instanța de apel întemeiat l-a respins ca fiind declarat peste termen (*f.d. 178, 179, pct. 3., 4. din decizie*).

Se observă că instanța de apel în mod argumentat și just a constatat că întârzierea menționată nu a fost determinată de motive întemeiate, iar afirmația recurentului că întârzierea depunerii apelului se datorează faptului că sentința i-a fost înmănată târziu este absolut nefondată, prin recipisa anexată la materialele cauzei fiind probat faptul că copia sentinței integrale i-a fost înmănată inculpatului la data pronunțării acesteia (*pct. 4. din decizie*).

Totodată, soluția de respingere a apelului ca depus peste termen nu implică o verificare a hotărârii atacate, întrucât instanța de apel nu poate proceda la o verificare de fapt și de drept a acesteia decât în cadrul unui apel exercitat în mod legal.

Este de menționat că art. 230 alin. (2) Cod de procedură penală prescrie expres că, în cazul în care pentru exercitarea unui drept procesual este prevăzut un anumit termen, nerespectarea acestuia impune pierderea dreptului procesual și nulitatea actului efectuat peste termen.

Prin urmare, termenul de apel este un termen legal și imperativ, astfel încât nerespectarea lui atrage decăderea din exercițiul dreptului de a declara apel și nulitatea oricărei cereri de apel înaintate după expirarea acestui termen (*Hotărârea Plenului CSJ nr. 22 din 12.12.2005 „Cu privire la practica judecării cauzelor penale în ordine de apel”, pct. 6.*).

Pe lângă aceasta, potrivit art. 420 alin. (4) Cod de procedură penală, nu poate fi atacată cu recurs sentința în privința căreia inculpatul nu a folosit calea apelului.

Rezultă că recursul ordinar nu are niciun suport legal în aspectul vizat, deoarece apelul tardiv echivalează cu nefolosirea acestei căi de atac (*pct. 3. și 4. din decizie*).

Circumstanțele enunțate denotă în mod concludent că instanța de apel nu a comis erori de drept în raport cu motivele invocate de recurent, că decizia atacată conține motive legale pe care se întemeiază soluția, și că recursul ordinar este unul vădit neîntemeiat.

Potrivit art. 432 alin. (2) pct. 4) Cod de procedură penală, instanța de recurs va decide inadmisibilitatea recursului înaintat în cazul în care se constată că acesta este vădit neîntemeiat.

Prin urmare, odată ce recursul de pe rol, în raport cu motivele invocate, este vădit neîntemeiat, el urmează a fi declarat inadmisibil.

7. În conformitate cu art. 431 alin. (1), 432 alin. (1), (2) pct. 4), alin. (3) Cod de procedură penală, Colegiul penal,

DECIDE :

inadmisibilitatea recursului ordinar declarat de inculpatul Românu Ion XXXXX, împotriva sentinței Judecătoriei Călărași din 17 noiembrie 2015 și deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 05 septembrie 2017, pe motiv că este vădit neîntemeiat.

Decizia este irevocabilă, pronunțată integral la 21 martie 2018.

Președinte

Nicolae Gordilă

Judecători

Iurie Diaconu

Elena Covalenco